

ШЫН

ВКП(б) ТЫВА ОБКОМУНУҢ, КЫЗЫЛ ХООРАЙ КОМИТЕДИНИҢ
БОЛГАШ АЖЫЛЧЫ ЧОНАРНЫҢ ДЕПУТАТТАРЫНЫҢ
ОБЛАСТЬ СОВЕДИНИҢ ОРГАНЫ

1952
апрель
3
ЧЕТВЕРГ
№ 66 (2496)
ӨРТЗЗ 20 КОП.

БО ХУНГУ СОЛУНДА:

Америк солуннарның бөлүк редакторларының айтырыгына эш Сталинның харызы (1 арын).
Урус чоннуң чагай амыдыралының дугайында сагыш салышыккыны совет кижилер улуг өөрүшкү-биле уткаан (1 арын).
Россияның Совет Федеративтиг Республиказының 1952 чылда Күрү-не бюджетинин дугайында хоюлу (2 арын).
Россияның Совет Федеративтиг Социалистиг Республиказының Дээди судун соңгуур дугайында (2 арын).
П. Амбросов.—Көдээ ажал-агыш машиналарын өй-шаанда болгаш бедик шынарлыг белеткээр (3 арын).
Е. Зубова.—Барын-Хемчик районда бижик өөредилгези. (3 арын).
Америк солуннарның редакторларының эш Сталиндан дилээ (3 арын).
Урус демократиязынын чуртта-рында (4 арын).
Кореяда болушкуннар (4 арын).

Массалыг хереглел барааннарынга өртекттерниң чаа чийгелдези

Бо хун «Правдада» аш-чем барааннарының үрүмкөп садар өртекттеринин чаа чийгелдезинин дугайында ССРЭ-нин Министрлер Чөвүделенин болгаш ВКП(б) Төп Комитетинин доктаалы партияныкы үнөт. Өртекттерин чаа чийгелдезинин 1952 чылдын апрель 1-ден эгелеп амыдырал кырынга боттанып эгелээр.

Ажылчы чоннуң материалдыг болгаш культурулуг чагай амыдыралынын соксаал чок көдүрүшкүнүн дугайында үргүлчү сагыш салышыккы болза, партияның болгаш чазактың сорулгаларынын үндезинин болур. Совет улус болза, ажылчы чоннуң амыдырал денелин бедидер дугайында боттарының төрөөн партияныкы, төрөөн чазактын хун-бүрү салып турар сагыш салышыккының чаа, тодаргай илерээшкени болуп турар өртекттерин чийгедир дугайында доктаалды улуг сеткил ханышыккы-биле уткуур.

Улустуң эрге-ажыктарында өске сонуургал коммунисттер партияда болгаш совет чазакта чок деп чүвеге бистид улугузувус хей чылдарның дуржулгаларында бүзүрөп көргөн, Партия болгаш чазак болза, коммунисттер тургузушкунун планнарын амыдырал кырынга боттадырыпче сорук кирибишаан, улустарнын бүгү-нитти чагай амыдыралын чийгелдеш чок көдүрүшкени политиказын, калбак хереглелдин барааннарынын өртекттерин үзүктелешкени чокка чийгедиринин политиказын чорудуп турар.

1946 чылдын февраль 9-та соңгучулар хуралында эш Сталин коммунисттер партияныкы планнарын чугаалап тургаш, мында деп айткан: «Чоку үениң иштинде карточка системазын дүжүренин дугайын чугаалаваска, шупту барааннарың өрзөн соксаал чокка чийгелди тургаш, калбак хереглелдин чүдүлдерин кылып үндүрүн калбартарыңче, ажылчы чоннуң амыдырал денелин бедидерине онза кичээнгей салдыгав турар.»

Коммунистерниң сөзү — быжык өсө: коммунисттер партиянын планы амыдырал кырынга чийгелдеш чок боттанып турар. Совет Эвилелинине сөөлгү алды чылдарның дургузунда үрүмкөп садар өртекти дөрт удаа чийгелген. 1952 чылдын апрель 1-ден эгелеп боттадырып турар чаа—сан талазы-биле беш дугаар өртекттер чийгелдези — ажылчы чоннарының амыдырал денелин ам-даа бедидир көдүрер.

Өртекттерин чаа чийгелдезинин түндүгүндө чурттагычлар 23 миллиард рубль түнүг арыг ойнашыккыны алыр. Ол болза, үрүмкөп садар күрүне садының талазы-биле дир. А бир эвес күрсаяды талазы-биле өртекттер чийгелдези колхоз болгаш кооперация садыгыларынын шугуму-биле беш миллиардтан эвээш эвес хемчээлдин чийгелдени болду-рарын катаяп ак көр болза, чурттакы чоннуң ойнап алышыккы чээр-би сес миллиард рубль түнүг болур. Ынчангаш совет рубль улам-на быжыгып, оон садып алыр аргалык улгадып, ажылчыларныкы, албан хаагычтарыныкы боттуг ажыл теле-рин көдүрүр болгаш колхозчу тараачынын улуг ажыкты алыр, пенсия болгаш стипендия ап турарларның байдалы дыка экижири.

Амыдыралга эң чугула барааннар: хлебтин, далаанын, крупанын, тараанын, фуражыкты, эттин, эт продуктуларынын, ус-чагарларын, сырнык болгаш сүттен кылган продуктуларынын, чигириниң, нарын чениер болгаш бакалей барааннарынын, кат-чымистин, нога аймаанын өртекттери чийгелдени. Ол барааннарының өртекттери—10 хуудан 30 хууга чийгелген чорук—совет өг-бүлө бүрүзүнүн чагай амыдыралын боттуу-биле экижидер. Ол ышкаш өртекттер чийгелдези өөредилге номаанын-дан эгелээш калбак массаларынын культурулуг денелин улам көдүрүлүшкү база бир чаа чугула фактору болуп турар.

Өртекттерин соксаал чокка чийгедиринин политиказын бистид чуртуу-вуста улутпунуң болгаш көдээ ажыл-агыйынын күчүлүг көдүрүшкү-күнүгө үндөзүлөш чорудуп турар.

ССРЭ-нин Министрлер Чөвүделенин болгаш ВКП(б) ТК-ның бо хун партияныкы турар Доктаалында чугаалап турары болза: «1951 чылда улутпур болгаш көдээ ажыл-агый бүдүрүлгезинге челин алдыганын чедишкенинге, күш-ажылдык бүдүрүшкүлүнүн өскенинге база продукцияның бот-өртөөнүн чийгелденинге

холбаштыр массалыг хереглелдин аш-чем барааннарынын үрүмкөп садар күрүне өртекттеринин 1952 чылдын апрель 1-ден эгелээш чаа—сан талазы-биле 5 дугаар чийгелдени боттадырып болур деп Совет Чазак болгаш ВКП(б)-нин Төп Комитеди санаан».

ССРЭ-нин улус ажыл-агыйын каттап тургузарынын болгаш сайзырадырынын дайын сөөлүндө беш чыл планын чедишкенин күүсеткен чорук болза, совет күрүнеинин экономик үчү-шүдө алыр улам быжыгылаан. ССРЭ-нин улутпур беш чыл планын хуусаазынын бетинде—дөрт чыл үш ай дургузунда күүседиккен. Бистид көдээ ажыл-агыйымыс дайын сөөлүнүн беш чылынын үезинде база-ла улуг-улуг чедишкенин челин алган. Сөөлгү каш чылдарның дургузунда тарааны, эшти, саржаны, хөөнени, хендирин, дүктү болгаш өске-даа чүдүлдерин тарадып үндүрери улуу-биле өскөн.

Улутпунуң чедишкенин сайзыраанын болгаш көдээ ажыл-агыйын чийгелдени өскенин амыдыралы-биле калбак хереглелдин барааннарынын кылып үндүрери дыка калбарган.

Бистид улустуң база бир улуг чаалап алышыккы болза, национал орулганын өзүшкүнүнүн талазы-биле беш чыл планының улуу-биле ажык күүсетингени ол болуп турар. Национал орулганын дайын мурдунда турган денелин 38 хуу ажык деп сорулганы беш чыл планы-биле салган турган дээр билдингир болгай. Херек кырында беш чылдын сөөлгү чылында национал орулга болза, деневир өртекттер-биле 1940 чыл-биле деневирге, 64 хуу улгаткан турган. ССРЭ-нин национал орулгазы 1951 чылда мурдунда чылга дөмейлээр, 12 хуу өскөн. Национал орулганын улуг өзүшкүнү болза, ажылчыларнын, тараачыларнын болгаш интеллигенциянын материал байдалын улуу-биле көдүрүн чоругаш социалисттер бүдүрүлгенин хоорайга болгаш көдээ-даа улам ынай калбарышыккы хандырган.

Совет экономиканың хөгжүлдезинин челин алган чедишкенин болгаш ажылчы чоннарынын материалдыг болгаш культурулуг чагай амыдыралынын чийгелдеш чок көдүрүшкүнү болза, совет тургузушкуну артык күштүнүн дугайын болгаш оон капиталисттер тургузган шитирлиг артык күштүнүн дугайын калдыгав-даа сөстөн артык кылдыр тодаргайы-биле чугаалап турар.

Капитализмдин болгаш социализмдин кол-кол экономик чийгелдезинин чорудушкуну хойлу-ланын чорудушкуну үндүлдер ам бо үеде онза тодаргайы-биле көстүп турар.

Бо үениң капитализмдин экономикаы хойлузуңуң кол хевирлерин болза, ол чурттуң чурттагычларының хей кезин мөлчүл, дарлап болгаш хоозурадып тургаш, өске чурттагы, эң ылангы жожудангай чурттагы улустарын кулдангы база үргүлчү-ле үптөп-тонап тургаш, хамыктын сөөлүндө, дайынары болгаш эң хей ажык-кончааны алдырып чаагылаткып турар улус ажыл-агыйын милитаризаастарын чорудуп тургаш, капитализмдин эң улуг хемчээлди ажык-кончааны хандыраы болуп турар дээрзин дугайын эш Сталин өөредип турар.

АКШ-тың, Англияның, Францияның болгаш өске-даа империалисттер агресси күрүнелерин миллиардерлер болгаш миллионерлер дайын чепесини чагыларыга болгаш чепески эндере кылып үндүрүшкү канчаар-даа аажок хей ажык-кончаларын ажыглап турарлар.

Империалисттер болза, чаа дайынын белеткелдин болгаш чепески эндере кылып үндүрүшкүн аар уржуун дөгөргенин амыдырал денелин терини кудулап турар ажылчы чоннуң кырынга чүдүрүп турар. Ол чурттада ажылчы кижилер болза, араатаның дарлалдын мөлчүлдезинин адаанда турар болгаш ажыл-чокталышыккыдан, аш-чуттан, ядалдан, өртекттерин соксаал чокка улгадышыккындан, күш четинер арга чок улуг үндүрүлгелден кычкыдан турар. Күш-ажыл Министрлер Чөвүделенин күш-ажыл статистиказынын бюрозунун кара өжетээр эвээжидип каалкан түнүн безин өзүгар алдырга, АКШ-та аш-чем барааннарынын өртекттеринин ортумак денелин 1951 чылдын декабрь айының сөөлгү үезинде дайын мурдундагы 1935—1939 чылдарнын ортумак денелин 234 хуу ажып турган, аны дайын мурдундагы өртекттерден баш

рык-ла ийи чартык катап улуг болуп турган. Сөөлгү чылдарның дургузунда Англияга өртекттеринин үлгүлүгү дүккө хей удаа болган. 1951 чылдын чүгө бирги чартынын дургузунда англи чазак болза, чурттакы чоннуң амыдыралына эң чугула барааннарынын үрүмкөп садар өртекттерин үлгүлүгү дугайында 60 ажык чүлү-бүрү айтышыккынын парлап үндүргөн. Англияда өртекттерин үлгүлүгү турары-биле кады дайын үезинде чылдардан эгелээш амыдыра чедир-ле турар карточка өзүгар аш-чемни бээр база кызырып турар.

Италиянын, Барын Германиянын, Япониянын болгаш америк империализмдин кулдангышыккында кирген өске-даа чурттагыч ажылчы чоннары оон-даа дора, ядараңгай байдал-биле чурттап турар.

Капиталисттер чурттап боттарынын байлактыг, шыраа-биле макатынып турарлар. Бир эвес олар ыныдыг бай-шырак болганар болза, совет чазак ышкаш ажылчыларнын, тараачыларнын, күш-ажылчы интеллигенциянын материалдыг байдалын экижидер дээш чыл санында-ла калбак хереглелдин барааннарынын өртөөн чүгө чийгелдей турарлар. Ынчалза-даа өртекттерин чийгедир дээр, ол чурттагыч чазактары чийгелдеш салдыгылар-биле демиселди чорудуп, аар өртекттер-биле эндере байып турар чийгелдеш салдыгыларын ууткаар ужурул. Ынчалза-даа чийгелдеш салдыгылар оларнын өнүктүрери болган ужурунда олар ону ууткаарын күзөвейн турарлар. Капиталисттер чурттада улуг өртекттер чазакты шак ында.

Капитализмдин болгаш чийгелдеш салдыгынын мөлчүлдегинде совет улус шагдала, мөңгези-биле хосталган. Мөлчүлчүлөр болгаш чийгелдеш чок, ажылчы чоннар боттарынга болгаш боттарынын күрүне-зинге ажылдар социалисттер нийтилед бистид чуртувуста тургустунган. Кризист болгаш ажал чок чорукту билбес, ядарап, хоозураашкыны билбес болгаш тодуг-догаа болгаш культурулуг амыдыралынын бүгү аргазын хамааттыларга берип турар чаа, социалисттер экономикаы бис. Урус демократиязынын чурттагы Совет Эвилелинин оруу-биле чаа амыдыралды тургузуп турар.

Социализмдин кол экономикаы хообулузуңуң херек кырында туруп турар хевирлери болза, эң дээди техникага үндөзүлөш, социалисттер бүдүрүлгенин үзүктелешкени чокка өзүшкүнү болгаш болбазыралын хандырып тургаш, бүгү нийтиледин өзүп турар материалдыг болгаш культурулуг негелдерин эң-не долуу-биле хандырып бээр болур деп эш Сталин өөредип турар.

Капитализмге бодаарга улустуң бүгү-нитти чагай чорунуң дугайында күрүнеин доктаамал сагыш салышыккы чокка социализм болдунмас.

Бистид Төрөөн чуртувуста чаагы чорунга болгаш чечектелишкенин эрге-ажыктарына, совет кижилерин күш-ажылын чийгедир болгаш амыдыралынын байдалын экижидер сорулгалык тайбы тургузушкуну канчаар-даа аажок улуу-биле калбарган болгаш коммунизмин улуг тудулары тургустунуп турар. Бисте бүдүрүп үндүрүшкүн соксаал чокка калбарын, ажылчыларнын болгаш албан хаагычтарынын саны көвүдөп, бараан саарылгазы өзүп, чурталганын болгаш культураның тудулары канчаар-даа аажок улуг хемчээл-биле калбарып турар болгаш чаа-чаа школалар, эртем албан-челери, библиотекарлар, театрлар, эмнелдер болгаш дээди өөредилге черлери, дыштанылга багычтары болгаш санаториялар тургустунуп турар.

Өртекттерин чаа чийгелдезинин дугайында ССРЭ-нин Министрлер Чөвүделенин болгаш ВКП(б) ТК-ның доктаалы болза, күрүне планнарын долдуур болгаш ажык күүседир дээш социалисттер чарыштын чаа көдүрүшкүнү болдулар. Тайбын тургузукчу ажылды чорудуп турар Совет Эвилелиндин улустары Ленин-Сталинның партиязынын улутулгалы-биле бистид совет күрүнеин күчү-шылалын моон соңгаар-даа улам быжыглаар.

«Правданың» апрель 1-де мурнуку чүлүгү.

Америк солуннарның бөлүк редакторларының айтырыгына ЭШ СТАЛИННЫҢ ХАРЫЗЫ

Америк провинциялар солуннарынын бөлүк редакторлары ол солуннарнын 50 редакторларынын мурдундан эш Сталинга дөрт айтырыгыларын салганар. Эш Сталиннин харылары моон адаанда кирген.

АЙТЫРЫГ: Делегейниң үшкү дайыны ийи азы үш чылдар мурдундагызынга бодаарга ам үеде улам чоокшулап келген бе?

ХАРЫ: Чок, чоокшулап келбээн.

АЙТЫРЫГ: Улуг күрүнелерин баштык чыларынын ужуражышыккыны ажыктыг болуп болур бе?

ХАРЫ: Ажыктыг болуп болур ийик.

АЙТЫРЫГ: Амгы үени Германияны ка-

тыштырарынга таарымчалыг деп санап турар Силер бе?

ХАРЫ: Ие, санап турар мен.

АЙТЫРЫГ: Капитализмдин болгаш коммунизмин кожа-холбаа турары кандыг үндезинге болуп болуру?

ХАРЫ: Капитализмдин болгаш социализмдин аразында тайбын кожа-холбаа турары ийи таланын кады ажылдажылга күзөлдиг болурунда, боттарынга алган хүлээлгелерин күүседиринге беленинде, ден эргенин болгаш өске күрүнелерин иштики херектеринге киришпес принципти сагырындан чугаа чок болуп болур.

Улус чоннуң чагай амыдыралынын дугайында сагыш салышыккыны совет кижилер улуг өөрүшкү-биле уткаан

Улуу-биле четирдивис

ШАГААН-АРЫГ. (Телефон-биле). Аш-чем барааннарынын үрүмкөп садар күрүне өртекттерин база каттап чийгедир дугайында ССРЭ-нин Министрлер Чөвүделенин болгаш ВКП(б) Төп Комитетинин доктаалы Улут-Хем районунуң ажылчы чоннарынын улуг өөрүшкүнү көдүргөн. Апрельдин 1-де районун МТС-ке, улутпур комбинатына, культура Бажынынга болгаш Ленин аттыг, Сталин аттыг колхозтарга митингилер болгулаан.

Совет улустуң материалдыг чаагай амыдыралынын денелин үргүлчү бедидер дээш сагыш салып турар дугайында Совет чазакка, большевик партияга өөрүп четиргенин

митингиге чүве чугаалаан кижилер бүрүзү илередип турган. Районун машина-трактор станциязынга болгаш митингиге станцияныкы ажылчыны эш Сербяников, тракторист эш Данзы-Белек, база улутпур комбинатынга болгаш митингиге оон ажылчыны эш Иванова олар чүве чугаалааннар.

Ажылчы чоннарынын материалдыг чагай амыдыралынын бедик денели дээш сталинчы сагыш салышыккына улуг өөрүшкүнү илереттишпаан, боттарынын ажылдап турар черлеринге кызымак ажылдап турган бүдүрүлгө планын ыракта ажык күүседирин санал берген кижилер хүлээнип ап турган.

Патриоттук көдүрүшкүн

Совет улустуң чагай амыдыралын улам-на экижидерин дугайында ВКП(б) ТК-ның болгаш Совет чазактын база эш Сталиннин хун-бүрү салып турар улуг сагыш салышыккынын база бир илерээшкени—апрель 1-ден эгелээш аш-чем барааннарынын өртекттерин чийгедир дугайында доктаалды Эрзин районунуң ажылчы чоннары улуг өөрүшкү-биле ужурашканнар.

Апрель 1-де Эрзин районунуң төвү—Сарыг-Булуңга ажылчы чоннары байырлыг митингиз болуп эрткен.

Совет чазак болгаш коммунисттер партия болза, совет улустуң чагай амыдыралын улам-на экижидер дугайында эң-не улуг сагыш салып, чыл санында-ла өртекттерин чийгелдезин кылып турар. Ол үеде капиталисттер чурттада, эң ылангы Американыкы Каттышкан Штаттарында ажылчы чоннуң амыдырал денели соксаал чокка кудулап турар. Олар империалисттерин эжелекчи дайынынын аар уржуун боттарынын кырында чүктөп эң-не аар-берге амыдыралды көрүп турарлар-деп митингиге илеткел кылган, ВКП(б) райкомунуң секретари эш А. Шелгол чугаалаан.

Оон дараазында ажылчы чоннар боттарынын өөрүп четиринишкенин илередип, чүве чугаалааннар. Индир кырында—чеди чыл школазынын башкысы эш С. Ойдул:

— Аас-кежиктиг совет урууларын чыраткыланчак амыдыралы улам-на сайзырап, оларнын өөренерин улуг аргалары кызыгаар чо-

гу-биле тургустунган. Оларнын амыдыралынын дугайында Совет чазактын, эш Сталинның сагыш салышыккына олар чүгө тергини эки өөредилге-биле харылаарлар—деп ол чугаалаан.

Бистер, көдээ ажыл-агыйын ажылдакчылары болгаш колхозчулар бо төөгүлүг шиттирге боттарынын кызымак ажылдары-биле харылаар хүлээлгелиг бис. Бистид мурдунда—часкы тарылгага буй чепсектер-биле ужурашкаш, ол улуг кампанияны кыска хуусаанын дургузунда, бедик агро-техниктиг денелге эрттиренин сорулгалы туруп турар. Ол ышкаш нийтинин малын өстүрүп, сайзырадырынын үш чыл планын чедишкенин күүседир база-ла алдарлык хүлээлгези. Совет чазак, коммунисттер партия болгаш улуг Сталин бистид дугайында бо хире улуг сагыш салып турар. Боттарынын анык колхозтарыныкы организас-ажыл-агый талазы-биле быжыглаары болза, төөгүлүг шиттирге эң хей хары болур—деп районун көдээ ажыл-агый килдинин улуг зоотехниги эш Шегол болуңуң саналыга чугаалаан.

Митингиге оон-даа өске кижилер боттарынын өөрүп, четирген саналдарын берип, социалисттер Төрөөн чурттуң күчү-шылалын улам-на быжыглаары дээш кызымак ажылдарын хүлээнип турганнар.

Районун өске-даа черлеринге митингилер болгулаан.

Амыдырал улам чагайып турар

Аш-чем барааннарынын үрүмкөп садар күрүне өртекттерин база каттап чийгедир дугайында ССРЭ-нин Министрлер Чөвүделенин болгаш ВКП(б) Төп Комитетинин доктаалы Кызылдан көдээ районунуң ажылчы чоннары улуг көдүрүшкүнү-биле ужурашкан. Апрельдин 1-де районун колхозтарына, бүдүрүлгө черлеринге митингилер болууга Совет улустуң материалдыг чаагай амыдыралы дээш доктаамал сагыш салышыккынын дугайында большевик партияга, совет чазакка болгаш эш Сталинга улуу-биле өөрүп четиргенин митингиге чүве чугаалаан кижилер илередип турганнар.

Ол хун кежээкиниң 6 шакта рай-

Чаа хүлээлгелер

Апрельдин 1-де, ажал шагын сөөлүдө облукоскомунуң типографиязынын ажылчыларынын митингизи болган. Аш-чем барааннарынын үрүмкөп садар күрүне өртекттерин база каттап чийгедир дугайында ССРЭ-нин Министрлер Чөвүделенин болгаш ВКП(б) Төп Комитетинин доктаалы партия организазиязынын секретари эш Венгерская таныштырган.

Оон соонда эштер Петракова, Кузнецова, Земцова, Федорова болгаш өскелер-даа чүве чугаалааннар. Бистид чурттуң ажылчы чонунуң чагай амыдыралы дээш сагыш салышыккынын дугайында улуг өөрүшкүнү илереттишпаан, партияныкы болгаш чазактын сагыш салышыккына хары кылдыр бүдүрүлгө планын ажык күүседирин, чүгө кончуг эки шынарлыг продукцияны бүдүрүшкүнү санал бергенн хүлээнип алган.

Улуг өөрүшкү

Апрельдин 1-де дүштеки чапар үезинде Кызылдың сапог дараар мастерскаянын коллективинин митингизи болган. Аш-чем барааннарынын үрүмкөп садар күрүне өртекттерин база каттап чийгедир дугайында доктаалды мнда партия организазиязынын секретари эш Мокшина митингиниң киржикчилеринге таныштырган. Оон сөөлүндө ажылчылар Сафронова, Непомнящая, Санников болгаш өске-даа эштер чүве чугаалаан.

Совет Эвилелиндин ажылчы чоннарынын материалдыг чагай амыдыралын улам-на экижидер дээш үргүлчү сагыш салып турар дугайында большевик партияга, совет чазакка болгаш эш Сталинга улуг өөрүшкүнү санал бергенн илереттишпаан, күш-ажылдык бүдүрүчүлүг улам бедидип тургаш бүдүрүлгенин планнарын үргүлчү ажык күүседир, оон биле социалисттер Төрөөн чуртуң күчү-шылалын ам-даа быжыглаарын шупту хүлээнип алганнар.

Улуг сагыш салышыккы

КЫЗЫЛ-МАЖАЛЫК. (Телефон-биле). Аш-чем барааннарынын үрүмкөп садар күрүне өртекттерин база каттап чийгедир дугайында ССРЭ-нин Министрлер Чөвүделенин болгаш ВКП(б) Төп Комитетинин доктаалы Барын-Хемчик районунуң ажылчы чоннары бүгү совет улус-биле бир дөмей изиг өөрүшкүлүг ужурашканнар. Районун колхозтарына, албан организас черлеринге хей кижилер киржикчилер митингилер апрельдин 1-де болган болулаан.

Өртекттерин чаа чийгелдезинин дугайында доктаал болза, төөгүлүг ужуру-дузалыг болгаш совет улустуң материалдыг чагай амыдыралынын дугайында сталинчы сагыш салышыккынын база көсү илерээшкени деп чүвени митингилерге чүве чугаалаан кижилер илередип турганнар.

Эрги-Барлыкка болган митингиге мнда колхоз даргазы эш Идам-Сүрүн илеткел кылган. Ол ышкаш митингилер районунуң «Кызыл-тараачын», Ленин аттыг колхозтарына болгаш МТС-ке, району коллективинге болулаан. «Кызыл тараачын» колхозтун колхозчулары Аракчаа, Өктөк-оол, Дөрбелчин олар санал берип чүве чугаалаан, совет чазакка өөрүп четиргенин илереткеннэр.

Россияның Совет Федеративтиг Социалистиг Республикасының 1952 чылда Күрүне бюджетинин дугайында Х О О Й Л У

Россияның Совет Федеративтиг Социалистиг Республикасының Дээди Сөвединин доктаадыры болза:

1. РСФСР-ниң Министрлер Чөвүлелинин кииргени, Россияның Совет Федеративтиг Социалистиг Республикасының 1952 чылда Күрүне бюджетинин бюджет комиссиясының илеткели-биле хүлээп алдынган өскерилгелери-биле, тодаргайлаарга:

орулгалар талазы-биле 54.836.677 муң рубль түнге, чарыгдалдар талазы-биле 54.716.576 муң рубль түнге, орулгалары чарыгдалдарындан 120.101 муң рубль түң ажып турар кылдыр база оон аңгыда 1953 чылдың январь 1-же бюджет хөренгилеринин шилчир артышкыннарын 1.641.492 муң рубль түнге бадылаар.

2. Бө Хоойлунун 1 дугаар чүүлүн өзүгээр Россияның Совет Федеративтиг Социалистиг Республикасының 1952 чылда республика бюджетинин орулгалар талазы-биле 37.778.292 муң рубль түнге, чарыгдалдар талазы-биле 37.658.191 муң рубль түнге,

орулгалары чарыгдалдарындан 120.101 муң рубль түң ажып турар кылдыр база оон аңгыда 1953 чылдың январь 1-же бюджет хөренгилеринин шилчир артышкыннарын 351.077 муң рубль түнге бадылаар.

3. РСФСР-ниң крайларының, областларының, республика чагыргазында хоорайларының болгаш Автономнуг Совет Социалистиг Республикаларының 1952 чылда бюджеттеринин моон адаанда түннерге бадылаар:

Крайларның, областларның, республика чагыргазында хоорайларының болгаш автономнуг республикаларының аттары	Орулгалар болгаш чарыгдалдар	Оон иштинде РСФСР-ниң республика бюджетинин киир сыйлагалар	Оон аңгыда 1953 чылдың январь 1-же бюджет хөренгилеринин шилчир артышкыннары
	Муң рубль-биле		
1. Алтай край	750.389	564.209	29.750
2. Краснодар край	1006.769	638.833	37.400
3. Сочи хоорай	45.559	15.362	450
4. Красноярск хоорай	97.536	32.850	1.000
5. Красноярск край	707.384	542.146	31.200
6. Приморский край	409.433	210.607	11.800
7. Ставрополь край	567.894	366.052	20.370
8. Хабаровск край	775.987	544.505	25.000
9. Амур область	271.042	200.253	9.600
10. Архангельск область	481.195	313.304	17.300
11. Астрахань область	263.401	167.474	7.509
12. Брянск область	461.536	354.240	19.000
13. Великие Луки область	279.095	239.331	10.250
14. Владимир область	464.354	297.325	14.170
15. Вологда область	525.231	414.357	19.750
16. Воронеж область	861.276	587.503	34.400
17. Горький хоорай	309.721	41.849	3.500
18. Горький область	759.387	476.292	28.350
19. Грозный область	234.566	147.882	7.035
20. Иваново область	528.373	297.117	15.000
21. Иркутск область	531.826	341.637	17.400
22. Калининград область	268.623	175.668	7.100
23. Калинин область	611.143	390.975	21.420
24. Калуга область	368.708	290.853	13.475
25. Кемерово область	685.283	427.973	18.836
26. Киров область	696.715	520.812	28.680
27. Кострома область	364.929	279.944	12.950
28. Крым область	384.751	211.317	10.300
29. Севастополь хоорай	93.808	64.099	1.500
30. Куйбышев хоорай	256.156	66.284	2.700
31. Куйбышев область	435.430	334.235	15.200
32. Курган область	339.267	259.651	12.300
33. Курск область	703.701	536.756	31.470
34. Ленинград хоорай	1.842.625	207.258	28.000
35. Ленинград область	523.509	295.440	15.200
36. Молотов хоорай	181.327	58.365	2.000
37. Молотов область	727.636	530.912	23.240
38. Москва хоорай	3.351.389	212.697	38.000
39. Москва область	1.779.225	642.029	48.200
40. Мурманск область	242.978	166.078	4.970
41. Новгородск область	314.253	239.338	11.000
42. Новосибирск хоорай	223.737	38.548*	2.600
43. Новосибирск область	445.393	360.515	18.430
44. Омск хоорай	133.712	23.714	1.500
45. Омск область	384.444	336.099	17.200
46. Орёл область	456.581	380.428	18.650
47. Пенза область	463.113	353.575	17.590
48. Пенза хоорай	261.135	220.019	9.160
49. Ростов-на-Дону хоорай	223.678	3.586	2.600
50. Ростов область	751.111	478.998	26.000
51. Рязань область	586.509	480.757	23.876
52. Саратов хоорай	189.941	27.672	2.300
53. Саратов область	583.556	442.654	21.620
54. Сахалин область	430.155	335.475	13.000
55. Свердловск хоорай	282.603	33.272	3.200
56. Свердловск область	99.040	573.266	26.200
57. Смоленск область	483.414	394.468	18.600
58. Сталинград хоорай	206.895	88.354	2.100
59. Сталинград область	477.724	392.127	18.150
60. Тамбов область	501.327	394.659	20.800
61. Томск область	290.818	196.664	11.250
62. Тува автономнуг область	125.034	109.045	3.150
63. Тула область	492.168	324.085	17.156
64. Тюмень область	476.826	397.328	19.866
65. Ульяновск область	366.032	293.633	13.564
66. Челябинск хоорай	183.698	25.919	2.000
67. Челябинск область	639.219	414.821	16.900
68. Чита область	368.675	288.171	12.650
69. Чкалов область	581.811	415.176	21.100
70. Ярославль область	541.920	326.891	16.300
71. Татарның Автономнуг Совет Социалистиг Республикасы	955.739	634.645	35.800
Оон иштинде Казань хоорай	177.395	27.345	1.800
72. Башкирның Автономнуг Совет Социалистиг Республикасы	940.547	659.908	39.100
Оон иштинде Уфа хоорай	78.415	7.894	1.553
73. Дагестанның Автономнуг Совет Социалистиг Республикасы	410.550	330.949	15.240
74. Бурят-Моолдун Автономнуг Совет Социалистиг Республикасы	255.236	178.533	7.950
75. Кабардинның Автономнуг Совет Социалистиг Республикасы	159.819	116.279	5.500
76. Коминин Автономнуг Совет Социалистиг Республикасы	244.054	180.544	9.100
77. Марийның Автономнуг Совет Социалистиг Республикасы	238.292	188.979	8.702
78. Мордванның Автономнуг Совет Социалистиг Республикасы	338.891	299.146	13.883
79. Соңгу-Осетинның Автономнуг Совет Социалистиг Республикасы	205.908	120.323	6.370
80. Удмуртун Автономнуг			

Совет Социалистиг Республикасы	438.225	322.019	14.360
81. Чуваштың Автономнуг Совет Социалистиг Республикасы	342.119	271.846	14.120
82. Якуттун Автономнуг Совет Социалистиг Республикасы	411.840	370.014	16.000

4 РСФСР-ниң крайларының, областларының республика чагыргазында хоорайларының болгаш Автономнуг Совет Социалистиг Республикаларының бюджеттеринин чондан тырттар олча ажык үндүрүүндөн, көд-э ажыл-агый үндүрүүндөн, ССРЭ-ниң бот, чагыс болгаш биче өг-бүлелиг хамаатыларындан тырттар үндүрүүндөн, бижидилге-биле тарадып турар күрүне чээшкиннеринден, машина-трактор станцияларының орулгаларындан болгаш саарылга үндүрүүндөн киир саналгаларны моон адаанда хемчээлге доктаадыр:

Киир саналгаларның хуузу

Крайларның, областларның, республика чагыргазында хоорайларының болгаш автономнуг республикаларының аттары	Чондан тырттар олча ажык үндүрүүндөн	Көд-э ажыл-агый үндүрүүндөн	ССРЭ-ниң бот, чагыс болгаш биче өг-бүлелиг хамаатыларындан тырттар үндүрүүндөн	Бижидилге-биле тарадып турар күрүне чээшкиннеринден	Машина-трактор станцияларының орулгаларындан	Саарылга үндүрүүндөн
1. Алтай край	50	20	80	60	15	8,6
2. Краснодар край	30	20	50	50	15	3,9
3. Сочи хоорай	10	—	10	20	—	2,3
4. Красноярск хоорай	5	—	10	10	—	4,4
5. Красноярск край	40	20	50	60	25	3,1
6. Приморский край	15	30	35	30	25	1,0
7. Ставрополь край	40	30	50	60	20	4,8
8. Хабаровск край	15	80	50	50	50	2,0
9. Амур область	50	25	50	50	20	4,2
10. Архангельск область	25	50	50	60	50	2,4
11. Астрахань область	35	60	50	60	50	4,2
12. Брянск область	40	20	80	60	25	9,4
13. Великие Луки область	50	25	80	60	30	21,8
14. Владимир область	30	25	50	50	25	1,7
15. Вологда область	40	30	80	60	25	10,6
16. Воронеж область	50	18	60	50	15	4,6
17. Горький хоорай	5	100	5	5	—	0,3
18. Горький область	30	30	50	50	25	3,1
19. Грозный область	30	50	50	60	25	5,1
20. Иваново область	20	35	50	50	30	1,1
21. Иркутск область	20	25	50	50	30	1,7
22. Калининград область	30	70	80	60	100	4,0
23. Калинин область	30	20	70	50	25	4,2
24. Калуга область	50	25	80	60	30	14,6
25. Кемерово область	15	30	20	30	25	3,4
26. Киров область	50	25	70	60	25	5,6
27. Кострома область	40	25	80	60	25	7,5
28. Крым область	30	70	50	60	25	3,1
29. Севастополь хоорай	30	—	50	50	—	14,6
30. Куйбышев хоорай	5	—	10	10	—	1,2
31. Куйбышев область	35	20	70	60	20	13,6
32. Курган область	50	30	70	60	20	13,8
33. Курск область	40	18	80	60	15	11,5
34. Ленинград хоорай	5	100	10	5	—	0,4
35. Ленинград область	25	50	70	60	50	8,4
36. Молотов хоорай	5	—	10	10	—	1,4
37. Молотов область	25	25	50	60	25	5,5
38. Москва хоорай	3	100	3	2	—	0,2
39. Москва область	10	30	25	30	35	0,7
40. Мурманск область	25	100	50	60	100	1,9
41. Новгородск область	50	30	80	60	40	10,1
42. Новосибирск хоорай	5	—	5	5	—	0,7
43. Новосибирск область	60	25	100	60	30	23,5
44. Омск хоорай	5	—	5	5	—	0,8
45. Омск область	80	20	100	60	30	35,0
46. Орёл область	60	20	80	60	25	20,1
47. Пенза область	50	25	70	60	20	7,6

48. Псков область	60	25	100	60	30	24,1
49. Ростов-на-Дону хоорай	1	100	1	1	—	—
50. Ростов область	20	20	50	55	15	3,5
51. Рязань область	60	15	80	60	25	14,3
52. Саратов хоорай	5	—	5	5	—	0,6
53. Саратов область	50	20	80	60	15	18,2
54. Сахалин область	20	100	50	50	100	10,2
55. Свердловск хоорай	3	100	5	5	—	0,3
56. Свердловск область	15	30	40	40	30	1,3
57. Смоленск область	60	20	80	60	30	18,4
58. Сталинград хоорай	10	—	10	20	—	3,0
59. Сталинград область	50	20	100	60	20	27,6
60. Тамбов область	40	20	80	60	20	14,0
61. Томск область	35	40	50	60	25	5,9
62. Тува автономнуг область	80	100	—	100	100	50,0
63. Тула область	20	25	50	50	25	3,5
64. Тюмень область	40	35	80	60	30	19,0
65. Ульяновск область	50	20	70	60	25	11,2
66. Челябинск хоорай	5	—	5	5	—	0,3
67. Челябинск область	15	30	50	40	25	3,0
68. Чита область	25	40	40	50	25	7,3
69. Чкалов область	30	20	60	60	20	8,2
70. Ярославль область	20	25	50	50	25	3,1
71. Татарның Автономнуг Совет Социалистиг Республикасы	35	20	70	60	25	6,4
Оон иштинде Казань хоорай	5	—	10	5	—	0,8
72. Башкирның Автономнуг Совет Социалистиг Республикасы	40	25	80	60	30	6,0
Оон иштинде Уфа хоорай	3	—	5	5	—	0,6
73. Дагестанның Автономнуг Совет Социалистиг Республикасы	50	50	100	60	50	32,3
74. Бурят-Моолдун Автономнуг Совет Социалистиг Республикасы	50	40	60	60	50	5,7
75. Кабардинның Автономнуг Совет Социалистиг Республикасы	40	50	80	60	30	13,4
76. Коминин Автономнуг Совет Социалистиг Республикасы	20	80	30	50	100	1,9
77. Марийның Автономнуг Совет Социалистиг Республикасы	50	30	80	60	50	18,1
78. Мордванның Автономнуг Совет Социалистиг Республикасы	50	20	100	60	25	23,6
79. Соңгу-Осетинның Автономнуг Совет Социалистиг Республикасы	35	60	70	60	50	3,2
80. Удмуртун Автономнуг Совет Социалистиг Республикасы	45	30	80	60	30	5,8
81. Чуваштың Автономнуг Совет Социалистиг Республикасы	40	25	80	60	40	18,8
82. Якуттун Автономнуг Совет Социалистиг Республикасы	80	100	100	100	100	50,0

5. РСФСР-ниң крайларының, областларының, республика чагыргазында хоорайларының болгаш Автономнуг Совет Социалистиг Республикаларының бюджеттерининче 1952 чылда моон адаанда киир саналгаларны доктаадыр:

а) ыяш орулгаларындан 50 хуу, б) хуу ажыл-агыйларның аъттарына күрүне үндүрүүндөн 75 хуу, в) колхозтардан тырттар олча ажык үндүрүүндөн 35 хуу.

РСФСР-ниң Дээди Сөвединин Президиумунун Даргазы М. ТАРАСОВ.
РСФСР-ниң Дээди Сөвединин президиумунун Секретари И. ЗИМИН.

Москва, Кремль
1952 чылдың март 28.

Россияның Совет Федеративтиг Социалистиг Республикасының Дээди судун соңгуур дугайында

Россияның Совет Федеративтиг Социалистиг республикасының Дээди Сөвединин доктаадыры болза:	Россияның Совет Федеративтиг Социалистиг Республикасының Дээди судун моон адаанда составтыг кылдыр соңгуур:	РСФСР-ниң Дээди судунун даргазы Битюков Степан Павлович	РСФСР-ниң Дээди судунун кезигүннери:	Червякова Анастасия Федоровна	Курдюков Алексей Николаевич
Социалистиг республикасының Дээди Сөвединин доктаадыры болза:	Социалистиг республикасының Дээди судун моон адаанда составтыг кылдыр соңгуур:	РСФСР-ниң Дээди судунун даргазы Битюков Степан Павлович	РСФСР-ниң Дээди судунун кезигүннери:	Червякова Анастасия Федоровна	Курдюков Алексей Николаевич
Абрамов Степан Максимович	Кузьмин Андрей Ефремович	Александрова Лидия Александровна	Мельцов Петр Иванович	Чернышев Глеб Петрович	Кут

Көдээ ажыл-агый машиналарын өй-шаанда болгаш бедик шынарлыг белеткээр

Бистин МТС-теривистин машиналарын септелгези багай чоруп турарын чамдык хыналдалар илереткен. Хөзүн сайзырадыр машиналарын септелгези тракторларнын септелгезинден хожудап турар. Чижээ, Кызыл-Мажалык МТС-те тракторлар септелгезин планы март 20-де 72 хуу күссетин турда, көдээ ажыл-агый машиналарнын септелгези 40 хуу ажып турар. Би-Хем МТС культваторлар септелгезин планн 35,7 хуу, лущильниктерин — чүгө 17 хуу күссеткен. Ындыг байдал Сарыг-Сеп МТС-те база бар.

Септелгени шынары кончук куду болуп турар. Чижээлээрге, андазын бистин багай септээр, оларны быжыгалаан эригелдерин бөрттөри уштунчак, андазынын чамдык элек калган кезектерин солуваан. Ындыг андазыннар-биле андарган черин калбаа болгаш ханык чангыс-аай эвес, база тырттар күшке кончук аар болгаш кывар-чүлдүн чарыгдалын улгатырар апар. Би-Хем МТС-те септээр культваторларнын, Бай-Хаак МТС-те септээр тракторларнын септелгези куду шынарлыг болуп турар.

Ындыг язылыг четпестерин кол чыдаганы болза, ол МТС-тер көдээ ажыл-агый машиналарнын септелгезин шын эвес чорудуп, септелгени технологияны сагавына турарында, септелге ажылында күш-ажылды чөп организастаарычче чогуур кичээгени салбай турарында болуп. Ол МТС-терини удурткучлары тракторлар септелгезинде соонда көдээ ажыл-агый машиналарын септелгезин деп шын эвес бо-доп турарлар. Элээн хөй МТС-терде болгаш совхозтарда көдээ ажыл-агый машиналарнын септелгезин 3—4 хире кижилер кылып, олар чедишпир турарлар. Бо чорук күш-ажылдын бүдүрүкчүлүгү кудулар, септелгени саададыр болгаш шынарын баксырадыр.

Көдээ ажыл-агый машиналарнын септелгезинде күш-ажылды болгаш технология чорудулганы шын организастаарычче ажыктыг үлегерин эш Гордей директорлаан Шагаан-Арыг МТС көргүзүп турар. Ол МТС септелгени технология чорудулгаларнын ниити чангыс-аай чоруп болгаш машиналарын бир демей хевирлерин барымдаалап чо-

рудуп турар. Чижээлээрге, андазыннарнын, септээрлерин, культваторларнын септелгезин кылдырда бир черде оларны аштап, кезектерин чызып турар. Оон хыналда кылдыр болгаш тус-тус кезектерин иштинде ажылгалга кирбес апарган чүүлдерин аңгылаар, оон соонда дарганнар, эзилдер, каннар ажылдарны кылдыр болгаш элээн соонда септелгени хыналдазын чорудар. Машина бүрүзүнү септелгезин шак мынчаар чангыс-аай чорудуп турары-биле оларнын септелгези бир демей чоруп турар.

Бистер болза, беш корпустуг андазын бир киж 50 шак иштинде, трактор септээр 60 шак иштинде, культваторну 35 шак иштинде, лущильникти 30 шак иштинде септээр деп планнап турар болзувуса, Шагаан-Арыг МТС андазынын бир киж 32 шак иштинде, культваторну 12 шакта, септээр 26 шакта септээр деп планнаан. Хөзүн сайзырадыр бүгү машиналарнын септелгезин 48 ажыл хүнүнде күсседир деп механизаторлар хүлээлге алганнар.

Септелгеде күш-ажылды шын организастаарычче, технология чорумну сагып турарынын ачызы-биле МТС-тин механизаторлары боттарынга алган хүлээлгелерин ак-сеткилдиг күсседир турар. МТС септелгени шынарычче улук кичээгени салып турар. Септелгенин машиналарнын тускай тургуска хыналда шөлүнгө тургускаш, септелгезин хынап көөр. Хыналдадан илерээн четпестерини ууткаарынын хемчезэн дораан ап турар.

Көдээ ажыл-агый машиналарнын септелгезинде күш-ажылдын бүдүрүкчүлүгү бедидеринге социалист чарыш кол чүүл болуп турар. Мында социалист хүлээлге албайн, хүн ооналдазын күссеппейн турар чангыс-аай септээр чок.

Көдээ ажыл-агый машиналарнын септелгезинде күш-ажылды ына-чаар организастааш, Шагаан-Арыг МТС хөзүн сайзырадыр көдээ ажыл-агый машиналарнын септелгезин планын күсседир болгаш шынарын экижидер талазы-биле областа мурнакчы болуп турар.

П. АМБРОСОВ.

Херээженер чөвүлелинч ажылынга дузалажыр

Колхозта херээженер чөвүлелинч ажыл-чорудулганында кол чүүл болза, херээженерин күш-ажылды идепкейин бедидер, күрүнө планнары күсседир болгаш ажыр күсседир дээш социалист чарышчы оларны эвилелдээр талазы-биле партия организациязынга, колхозту баштаар черинге дузалаары болур.

Бо сорулганы Барын-Хемчик районун Аскы-Барлыкка «Ленин олуу» колхозта херээженер чөвүлели күссетпейн турар. Херээженер организакчызы Бишкаай колхозчу херээженер-биле хүн-бүрүнүн харылаазын кошкак тудуп келген.

К. БОРАНАЙ.

БАРЫН-ХЕМЧИК РАЙОНДА БИЖИК ӨӨРЕДИЛГЕЗИ

ВКП(б) райкомунун, райкускомунун болгаш комсомол райкомунун шуут дузаламчызы-биле районун улус өөредилге килдизи улук назылыг чоңуң ортузунга бижик билбес болгаш биче билр чорукту ууткаар талазы-биле элээн ажылды чоруктан.

1951 чылдын дүргүзүндө районга бижик билбес 551, бижикти биче билр 607 кижини өөреткен.

Ам бо үеде районда 62 бижик бөлүмнери тургустунган болгаш оларны 62 культармейжилер удуртуп турар. Ол бөлүмнерде бижик билбес 606, бижикти биче билр 616 киж өөренип турар. Бүгү культармейжилерин өөредилгенин программалары-биле, а бөлүмнүн өөреникчилерин үжүлгелдер болгаш бижик херекселерин-биле четче хандырган.

Ылангыя, «Барлык» совхозунда бижик билбес чорукту ууткаарынын 3 бөлүмнери эки ажилдап турар болгаш ында бижик билбес 41 киж хараа туттунган. Бөлүмнерин кичээлдерин школа эргелекчизи эш Доржунун удуртулгасы-биле культармейжилер Оолчукай, Такпалчык, Ондар олар жеруңдү, кичээлдерин доктаатынган расписаны эзугаар неделяда 3 катап 3—3 шак эртип турар. Кичээлдерге белеткелди эки кылып, оларнын календарлыг планларын үргүдү чогаалды, өөреникчилерин кичээлге кээп, өөредилгеге канчаар

өөренип турарынын үчүдүн кылыр журналдарны тургускаан.

1952 чылдын январьда бижик бөлүмнерин организастап турар үезинде совхозтук ажилчыны эш Мандак-Хаай «48 харлыг кырган ашак мен, бижикке кайын өөренип шыдаар мен» деп, бодунга арай бүрүзевейн турган. А ам эш Мандак-Хаай чүгле тергин эки демдектерин ап чедишкенин өөренип турар. Ол бижикти номчууда, бижир-даа апарган. Эш Мандак-Хаай ам культармейжи Оолчукайнын чокк дузаламчызы болу берген. Ажилчынар Норбу, Бардан-оол, Элзей, Ким, Сержинмаа болган «скелер-даа база-ла эки өөренип турарлар.

Ак сумузуңда тургускан 9 бөлүмнер эки ажилдап турар болгаш ында бижик билбес 97, биче билр 127 киж хараа туттунган. Ол бөлүмнерин ажилында методгуду дузаламчыны сумуда эге школанын эргелекчизи эш Сендин үргүдү көргүзүп турар.

Эрги-Барлыктын чеди чыл школынын кижиздикчизи комсомолду эш А. Иргит эки түңгелдиге ажилды чеди ап, ат сураа районда калбарып турар. Эш Иргит сумуда бижик билбес 11 херээженерин бижикти номчуур, бижир кылдыр өөредип алган. Ол, кичээлдерге эки белеткенип, сларны өөреникчилерге сонурганчыг кылдыр эртип турар.

Колхозчу бүдүрүлгенин мурнакчызы

Улук-Хем районда «Кызыл тука» колхозтук кезигүү 60 харлыг эш К. Маныжап болза, тыва херээженерин революция мурнуңда чурттап эрткен аар-берге, карангы бүдүрүк чуртталгазын база чурттап эрткен. Ол бичизинден тура мал ажылынга ынак чораан болза-да, феодалдарнын малын малдап, бодунга өөрүшкү чок, чединмес түрүңгү чораан.

Ам К. Маныжаптын амьдыралын ол үдөзү-биле канчап-даа демейлеп болбас. Маныжап колхоз баштай организастатынарда-ла анаа кирип алган турган. Баштайгы үеде колхозтук шээр малын кадарып эгелээш, малдын чаш төлүн менди доруктуруп ап, колхозтун ак-сеткилдиг, дуржулгалыг малчыны болуп илерей берген.

Ам сөөлгү үш чыл ажы үениң иштинде артылың инек малын кадарып турар. Баштай хүлээп алган 90 сангы инектерин 200 ажыр өсүртүгөн. Эрткен чылын төрүүр 55 инектен 55 бызааны ап, бүрүн өстүрүп доруктурган.

— Мал ажылы сайзырадыр дие, чайын малды эки семиртир, оон чедип, оран-суурун белеткээр, а кышкы үеде малдын ажаалгазынче болгаш чедеридегинче улук күш салыр. Мал ажылы дээш күштү харам чокка салыр болза, кым-даа киж хөй малды өстүрүп ап болур. Ол чүгө бодунун ажылынга кузел-чүткүлдүг, харысалгалыг болурун-даа хамааржыр — деп эш Маныжап чугаалап турар.

1952 чылда мурнакчы малчы эш Маныжап 493 тролден ажылдааш, 1,2 тонна тарааны, 1000 рубльди аякка алган. Ниитинин ажылынга бердинген колхозчу бай-шыдалдыг, культурлук амьдыралды чеди ап турар. Ол мурнуңда самдар кидис өлгү, өшкү кежи тоннуг болгаш өске илик-хепке чединмес чораан болза, ам чырык чагай бажынныг, ында номчуп өөренип турар солунг, ном дептерлгил, сапог, пальто болгаш өске-даа арыг-силгил хептерин кедиң турар.

— Мындыг амьдыралды большевик партиянын совет чазактын ачызы-биле коллективтик ажыл-агыйга ажилдааш, чеди ап тур мен — деп Маныжап өөрүшкүдүг чугаалап турар.

Боттарынын авазы дег улук назылыг колхозчунун кызымаккай күш-ажылы аныак колхозчулар кончук үнелеп көрүп, оон үлегер ап турар.

С. ЧАНЗАН.

Малчынарнын чедишкенин САМАГЛАДАЙ. (Телефон-биле)

Тес-Хем районун Берт-Дог сумуда Ленин аттыг колхозтук малчынары малдын чаш оолдарын менди камгалап алгаш эки доруктуруп турар. Ам колхозтун 24 инектери болгаш 400 ажыр шээр малы төрөөн.

Колхозчу малчынар Никин, Музан, Санаа болгаш Лопсаң олар кызымак, ак-сеткилдиг ажилдап турарлар.

С. ПАВУ.

Устунде айтыкан бөлүмнеринч ажил планларын эде көрүшөөн, апрель 1-де хыналда шылгалданы эртиргеш, оларны бижикти биче билр чорукту ууткаарынын бөлүмнери кылдыр чаарты организастаарын шиптирлээ.

Бижикти билбес болгаш биче билр чорукту ууткаар талазы-биле ажилды экижилер сорулга-биле районун улус өөредилге килдизи 1952 чылдын февральда культармейжилерин семинары эртирген. Ук семинар бижик бөлүмнеринч ажилын моон сонгаар шынар-жылдып чорударына улук уурду-дузалыг болган деп чүвени бөлүмнерин практиктиг ажилы көргүзүп турар. Чижээлээрге, Ворошилов аттыг колхозта бижик билбес болгаш биче билр 36 киж өөренип турар 2 бөлүм, Кызыл-Тайга сумузуңда бижик билбес 36, бижикти биче билр 141 киж өөренип турар 8 бөлүм, Эрги-Барлык сумузуңда бижик билбес 158, бижикти биче билр 18 киж өөренип турар 10 бөлүм үзүктелишкн чокка ажилдап турар апарганнар.

Бижик бөлүмнеринч ажилын контроллар талазы-биле школа эргелекчилерин болгаш директорларынын харысалгазы бедээ.

Бижик бөлүмнеринч өөредилгезин доосаннары буртукеп данылаар, база бижик билбес болгаш бижикти биче билр чорукту ууткаарынын программанын өөренип эрткеннин дугайында шынзыгаларны тыысканын демделеп турар дептерни районда тургускаан.

Ынчалзажок, бижик билбес болгаш бижикти биче билрлерин бижикке өөредир дугайында

Колхоз тудуу

Большевик колхозта тудуг ажылы

Барын-Хемчик районун Эрги-Барлык сумунун ажилчы артыры 1949 чылдын азынныда коллективтик ажыл-агыйга катышкаш колхозун «Большевик» деп алап алганнар. Артель туруп келгенден бээр үр эвес үе эрткен, бо аразында аныак колхоз организас талазы-биле быжыкан болгаш ажыл-агый талазы-биле улук чедишкенирлик болуп, тудуг ажылынын талазы-биле район колхозтарынын мурнакчызы болуп турар.

Сумунун ынаачарда хуу ажылдыг турган ажилчы артыры коллективтик ажыл-агыйга катышкаш, колхозунун төвүн Ыйгылак деп черге тургузарын доктаадып алган дораан-на анаа балды, хирээниң даажы күштүү-биле чангылааны, кыжын боорга шанактыг, чайын боорга тергелиг аяттар шуужуп чоруп турган болгаш оон чоогунда Шыра-Булактарнын эзимнеринде чүс-чүс чылдарда ажаалгазынмай турган ыштарына колхозчу амьдыралга бүрүн ажылгай берген.

Коллективтик ажилдын түнүели дораан-на көстү берген. Колхоз 1951 чылда чуртталганын 19 бажынарын, бүдүрүлгенин 2, культура амьдыралын 2 бажынарын болгаш малга таарымчалыг үш чаа ка-

жааларны туткан. Ам үжен ажыг колхозчулар чылдыг чырык бажын нарда чурттап орат.

Тудуг бригаданын быжыгалаар дугайында колхоз баштаар чери чогуур кичээгени салган. Оон түнү-нелинде ам ында 121 эр, херээжен колхозчулар, 20 ажыл аяттары доктаамад ажилдап турар. Колхозчу тудугчуларнын аразында Чүглей, Сарыг-оол, Өвей-оол, комсомолчу кыстар Анчаңмаа, Дембирел, Хүрэн болгаш «скелер-даа кызымак ажилдап турарлар.

Колхозтун 1952 чылда тудуг планын күсседир дээш тудуг бригадазы эрестиг ажылы үргүлчүлөп турар. Бо чылын 1100 кубометр тудуг материалдары белеткээр тургаш оон күсседир четкен. Бүгү делегейнин ажилчы чоннарынын улук байырла-лы май-1-ге чедир чуртталганын 12 бажынарын ажилгалга кирир деп турар.

Тудугчуларнын аразында социалист чарыш калбарган, колхозта партия эге организациязы 12 агитарларны тудуг бригаданында тургускан. Тудуг бригаданында 8 коммунистер болгаш 16 комсомолчулар ажилдап, олар мурнакчы ролун көргүзүп турарлар.

О. НАЗЫН-ООЛ.

Шалыпчы ай

1952 чылда колхозтарнын тудуг материалынч белеткелди дүргө доозар сорулга-биле ВКП(б)-нин Сүт-Хөл райкомунун бюрозунун болгаш райкускомунун шиптирин эзугаар район иштинге шалыпчы ай чарлатынган. Районун колхозтарында тудуг материалын белеткээр ажыл улук көдүрүлүшкүнүг чоруп турар. Ам районда инитизи-биле тайгадан ыяш кезип белеткээринде 82 киж, белеткээр ыяшты

сөөртүүнде 296 киж болгаш 328 аял ажилдап турар.

Шалыпчы айнын иштинде 16.095 чудукту черде кезип белеткээр, оортан 8375 чудукту колхозтар төптеринде сөөртүп алган. Оон иштинде Калинин аттыг колхоз 2300 чудукту, «Сталиныч орук» колхоз 1690 чудукту, Сталин аттыг колхоз 3175 чудукту сөөртүп ап, мурнакчы болуп турарлар.

О. ЛОПСАҢ.

Тудуг ыяжынын белеткелди дүргөдөдир

Чаа-Хөл районун Кара-Тал сумузуңда «Тинелге» колхозтун тудуг бригадазы бо чылдын тудуунга 1800 кубометр ыяш белеткээр тургаш, март 15-ке чедир Алар-Төштө 1500 кубометр ыяшты кескеш, машина оруунда белеткээр. Ам кол

сорулга болза ол ыяшты сөөртүү болуп турар.

Ыяш белеткелчилерин иштинде эштер Мартыгар, Чамзырын, Каваа, Денгези олар хүнде ажыл нормазын 150 хуудан куду эвес күсседир турарлар.

М. СУДУЙ.

Култармейжи Норбу

Чаа-Хөл районун Кара-Талда «Тинелге» колхозта эге школа башкызы Ондар Норбу ол колхозтук бижик билбес колхозчу херээженерин бижикке өөредип турар. Оон өөредип турар колхозчуларын Дүктүг-Көк, Хорлуу, Истинли сулар идепкейлиг өөренип, кичээл шагы үспейин кыска сөстөрүн номчуп, бижип турар кылдыр өөренип алганнар.

Норбу чүгле үжүктөр, саннар

Бөрү-биле демисел

Сүт-Хөл района Калинин аттыг колхозтун малчыны хоочун аңчы Санаа чоокта чаа бир бөрүнү аялап өлүргөн. Санаа оон мурнуңда 1951 чылдын декабрьда база бир бөрүнү өлүргөн.

О. СЮР-ООЛ.

өөредир-биле кызыгаарланмай, өөредип турар колхозчуларына тайылбыр массалыг ажилдарны, солун номчулганын, иштики, даштыкы байдалдар дугайында допчу беседаларны үргүлчү кылып турар.

Колхозчу херээженер бижикти эки билр кылдыр апрель 25-тин бетинде өөренип алып деп хүлээлге алгаш көдүрүлүшкүнүг өөренип турарлар. К. МАДАР-ООЛ.

Улук-Хем районун Торгалыгда «Свобода труда» көдээ ажыл-агый артелинин колхозчузу Балдан чоокта чаа Торгалыгнын Кара-Сүт деп черге бир бөрүнү капкалап өлүргөн.

В. СЮМБОР.

Улук-Хем районун Торгалыгда «Свобода труда» көдээ ажыл-агый артелинин колхозчузу Балдан чоокта чаа Торгалыгнын Кара-Сүт деп черге бир бөрүнү капкалап өлүргөн.

Ажылды ала-чагаарлаар чорук-челе сула салыпканын журундаан көдээ аныктарнын кезээки школынын ажылы оон дора болуп турар. Ол школаларда башкы кадрлар четчелей тургустунмаан. Көдээ аныктар школаларнын ажылынын дугайында контролду районун талазындан база боттандырбайн келген.

Көдээ аныктарнын кезээки школынын шак ындыг байдал-биле харысалга чок көрүп турарынын улумундан Кызыл-Мажалыкта кезээки школынын директору эш Сан чый-оол, Эрги-Барлык школынын директору эш Макара неделяда 5 катап 4—4 кичээлди чорударынын орунуга, неделяда 3 катап чорудуп келген. Ынчангаш ССРЭ-нин Улус Комиссарияттарынын Чөвүлелинде 1944 чылдын июль 6-да бадылаан кезээки школалар дугайында дүрүмнү үрөп турарлар.

Өөреникчилерин кичээлге бүрүн келир чорун хандыгар дугайында кезээки школаларнын администрация черлери чогуур хемчеглери алыры чугула. Кезээки школаларнын ажылы экижилер дугайында комсомол райком школаларга чогуур дузаламчыны көргүзөр ужуруг.

Е. ЗУБОВА.

областың улус өөредилге килдизинин инспектору.

Америк солуннарнын редакторларынын эш И. В. Сталиндын дилээ

Америк провинциялар солуннарынын Барын Европаның болгаш Ортааки Чөөн-чүктүң чурттарында чоруп турар бөрүк редакторлары улустар аразынын амгы байдалын дугайында дөрт айтырылгарга харылап бээрин 50 редакторларнын мурнуңдан ССРЭ-нин Министрлер Чөвүлелинин Даргазы И. В. Сталиндин дилээнер.

Дилег кылганнар АКШ-тын 21 штаттарында, оон иштинде Калифорнияда, Техаста, Канзаста, Мичиганда, Алабамада Луизианда, Пенсильванияда, Теннесиде, Нью-Джерсиде, Миннесотта, Огайоа болгаш өске-даа черлерде үнүп турар солуннарын редакторлары болуп турар.

Эш И. В. Сталиндин дилегте ат салганнар: Джеймс Уик («Дейли таймс», Найло хоорай), Джон Джонстон («Дейли ныос», Чикаго хоорай), Эвелина де Поинтиго («Бикон», Вичита хоорай), Хью Бойд («Хоум ньюз», Нью-Бранвик хоорай), Давид Хоу («Фри пресс», Бермингем хоорай), Филипп Миллер («Трибюн», Ройал Оук хоорай), Ирон Бедаар («Трибюн», Хиббиг хоорай), Анна Элонза (телевизор станциязы, Бирмингем хоорай), Элен Фармер («Дейли Иберния», Нью-Иберия хоорай), Джон Коркоран (телевизор станциязы, Филадельфия хоорай), Поль Дженкинс («Морнинг пост», Эль Сентро хоорай), Эллиот Тим (радиостанциязы, Акрон хоорай), Артур Хойлс («Ревью», Элайнс хоорай), Рональд Булард (радиостанциязы, Дейтон хоорай), Рой Пинкертон («Джонс Скриптс Ньюз Перйер», Вентура хоорай) болгаш оон-даа өскелер.

Эш И. В. Сталин бөрүк америк редакторларнын айтырылгарына бодунун харызын марттын 31-де чоруктан.

(СЭТА).

Улук улустун

өөредилгезинче сагыш салыр

Улук-Хем районун Хендерге сумузуңда Маленков аттыг колхозка 1951 чылдын октябрь айда-ла бижикти биче билрлеринч болгаш билбестерин ийи бөлүмүн тургускан турган.

Бөлүмнерни тургусканын баштайгы хүннеринде колхозчулар идепкейли-биле кээп, сонургалды өөренип турганнар. Сөөлгү үеде бөлүмнерде өөренип турарларын кончук эвээжи кичээлге кээп турар. Баштай бир бөлүмге 20 киж өөренип турган болза, ам чүгле 5—6 киж кичээлге кээп турар.

Колхозта бижик өөредилгези мындыг шынар чок байдал-биле чоруп турууда, колхозтук партия эге организациязы, суму Совети, херээженер организакчызы кандыг-даа хемчег албайн турар.

Мынчангаш Хендерге сумузуңда Маленков аттыг колхозтук колхозчуларнын бижик өөредилгезинче хамаарышкан организациялардан сагыш салза чогуур.

К. БУДУК-ООЛ.

Хендерге чеди чыл школынын башкызы.

Агро-зоотехниктиг курстун өөредилгези соксаан

Эрзин районун Бай-Дог сумузуңда «Чаа орук» колхозта агро-зоотехниктиг курстун өөредилгези 1952 чылдын эгезинден бээр шуут соксаан.

Чер ажылынын болгаш мал ажылынын талазы-биле колхозчуларын билин бедидер чорук колхозтун ажыл-агыйына улук ужуру-дузалыг турбулже, ол курстун ажылын шуут соксаткан дугайын колхоз даргазы эш Даваажай биле партия эге организациянын секретари эш Ылак олар харылаар болза чогуур.

Ш. КЫРГЫС.

«ШЫННЫ» МАТЕРИАЛДАРЫНЫҢ ИЗИБИЛЕ «ШКОЛА АЖЫЛЫНЧЕ САГЫШ САЛЫР»

1951 чылдын январьдын 27-де уңген № 18 «Шын» солунда партиянын бижикчи эш И. Борбай-оолдун «Школа ажылычче сагыш салыр» деп эгелиг чүүлүңде айтылган фактыларын Мөңгү-Тайга районун ажылачы чоңнар депутаттар Советинин күссөмү хынап көөргө шын болган. Ук материалды Мөңгү Бүрөн суму Советинин сессиязынга чугаалашкаш, ында айтылган четпестерни ууткаар дугайында шиптирин хүлээп алган. Сөөлгү үеде школаның ажылы экижил турар деп Мөңгү-Тайга райкускомунун даргазы эш Төгүс-оол «Шын» солунун редакциязынга харылаан.

УЛУС ДЕМОКРАТИЯЗЫНЫҢ ЧУРТТАРЫНДА

Улустун интеллигенциясы өзүп турар

(Албаниядан чагаа)

Эрткен чылдын күзүндө Албанияга үш чаа дээди өөредилге черлери: педагогиканын, политехниканын болгаш көдээ ажил-агыйнын институттары ажытылган. Ийи чыл хуусаалык педагогика институту 1947 чылда-ла ажытылган. Ам, үш чаа институттар ажытылган соонда дээди школаларны хөгжүдөргө болгаш улустун интеллигенциясынын бедик билигилг кадрларын белеткээрине быжыг үндөсүн чуртта салдылган. База үш: план-экономиканын, медицинанын болгаш юридикалык институттарын ажайдары беш чыл планында күрдүнгөн.

Эрги (шаандакы) Албания болза, Европаның эн-не хожудангай буюну болуп турган. Турк эжелекчилериниң хөй чүс чылдардагы эжелели, ынчаарга оон соонда итали болгаш өске-даа империалистерден чартык колония хамаарылгалыг чорук албани улустун политик, эконом болгаш культур хөгжүдүзүн моондактан турган. Даштыкының болгаш тус чериниң дарлакчылары улусту карангы дүмбей болгаш бүдүлүк чорукка тудуп турганнар.

Дайын мурнунга чедир чоңун сөзөн беш хуузу бижик билбес турган. Албанияга чангыс-даа дээди өөредилге чери чок турган. Чүглө помещиктериниң болгаш капиталистериниң ажы-төүлү даштыкыга дээди эртемниң ап турган. Бир эвес адылардан кандыг бир кижии Франциянын азы Италиянын институттарына кирер аргалыг болуп турган болза-даа, колдуунда-ла оларны доозар аргазы чок болуп турган.

Оон ажурдан чуртта бир миллион ийи чүс муң кижилг чоңдан чүглө 523 кижии дээди эртемниң болуп турган. Чоңун чүглө беш хуузу кандыг бир школаны дооскан дээр-зи-биле мактаанып болур турган.

Улус-демократтыг эрге-чагырганың тийлелгезиниң соонда чүглө чеди чыл болган, ынчаарга кайы хире улуг эргилделер, карангыдан чырыкче кайы хире шураашкын болган-дыр! Улус-демократтыг тургузгуну туруп турарынын чеди чылы болза, эрткен чүс чылдарга бодаарга Албаниянын культурулг хөгжүлдизине улуг ажур дузалыг болуп турар. Бу чеди чылдын дургузунда солуу болгаш ном болза, албаниянын көдээ черлериниң амдыралының кирген, он-он муң кижилер социализм дугайында шыныг чоруктун улуг сөстөрүн бир-ле дугаар номчааннар, база чаа амдыралдыг идеякелгилг тургузукчулары апарганнар.

1946 чылда албания чазак школа өөредилгезиниң реформазынын дугайында болгаш уругларнын бүгүнүни тияавыла эге өөредилгезиниң дугайында хоойлуну үндүргөн. 1938 чыл биле демейлээрге эге школаларнын саны 1951 чылда үш катап, чеди чыл школаларынын—он үш катап, ортумак школаларынын—ийи катап көвүдээн, бүгү школаларда-өөреникчилериниң саны ийи катап өскөн. Чурт болза, бижик билбес чорукту узуткаарынын болгаш улуг улустун билин бедирериниң талазы-биле кежээки школаларын сый четкизи-биле шыптылган. 12-ден 40 хар чедир назылыг хамааттарын бижик билбес чоруну узуткаары ам дооступ турар.

Улустун чаа интеллигенциясы өзүп турар. Албанияда ам боттарынын башкылары болгаш эмчилери, инженерлери болгаш агрономнары, артистери болгаш чорукчулары, композиторлары болгаш чогаалчылары бар. Үе шаанда эртемнер Академиязынче шилдерин ажурдуг республиканың эртемнер институту анык эртем ажилдачыларын белеткеп турар.

Албаниянын Күш-ажыл партиясы болгаш чазак чаа интеллигенцияны белеткээрине улуг кичээгил салып турар. Ол чутугла черектиң талазы-биле Албанияга Совет Эвилели болгаш улус демократиязынын чурттары үнелеп четпес дузалачыны көргүзүп турар. Хосталганынын соонда чылдарын дургузунда 239 кижии

Совет Эвилелинге болгаш улус демократиязынын чурттарына институттарны болгаш университеттерин дооскан. Бу чурттарда 800 ажыл албани анык оолдар болгаш кыстар өөренип турар. Албаниянын бодунда педагогика институту 98 специалистерни белеткээн.

Итали-немец эжелекчилерге удур албани улустун улусчу-хосталгалыг демиселиниң киржикчизи Анастаси Папа 1951 чылда Москва университетиниң төөгү факультетин дооскай болгаш ам Тиранын чаа институттарында марксизм-ленинизмни башкаларга турар. Партизан чоран Петри Гиллика физик-математика факультетин дооскан болгаш ам политехника болгаш педагогика институттарында дээди математика башкызы апарган. Республиканың көдээ ажил-агый талазы-биле эртем-шинчилел станциязын болгаш көдээ ажил-агый институтун Москванын Тимирязев аттыг дээди ажил-агый академиязына өөренигнер Адем Делич болгаш Пиро Додибба олар баштап турарлар. Албаниянын баштайгы симфониктиң оркестрин Прага консерваториязына өөренигнер Мустафа Крантыя удуртуп турар. Социализм тургузушкунда совет кижилериниң улуг дуржугазын албаниянын шыныг чорунга хүн-бүрү өөренимшаан, база ажилдашышаан, анык албан интеллигенция оларнын мурнунда туруп турар сорулгаларны улам-на чедикшигнин шийтпирлеп турар. Улустун хуралынын депутады композитор Кристиа Коно болгаш нефтичи инженер Рамиз Чабни, драматург Коль Якова болгаш тудугжу-инженер Зия Кельчи олар боттарынын ажилынын адыр бүрүзүнге совет дуржуганы ханызы-биле өөренип, база ону боттарынын ажилыга чогаалдыкчы өзү-биле ажиллап турар. Улус-биле харылзааны чидирбес, улустун чаагай чорунга боттарынын бүгү-ле күштерин бээр, бүгү-ле бергелерин ажып тиленишаан, социализм тургузушкунуну улуг сорулгаларынче могай шылаг чок дүрген чорур деп чүвени совет улустун, совет интеллигенциянын демиселини болгаш күш-ажылынын дуржугазы оларны өөредип турар.

Анык ажилчы агыйнын хүрээнденден ажилчы тараачыларнын төлөөлекчилеринден хоорайда болгаш көдээде ортумак техниктиг интеллигенция төртүнүп турар. Профессорналдыг болгаш техниктиг билигилери бедирериниң талазы-биле яныз-бүрү школаларын болгаш курстарын доозуп турар шалыпчыларын болгаш эзелекчилерин улус ажил-агыйында удуртуп ажайдары же депшидип турар, олар башка-рылганын дуржугазын тып ап, база практиктиг ажилга үзүткел чокка өзүп турар.

Шаанда ядын чоран Дервиш Мехмети болза, чуртта баштайгы демир орук тудуу болур. Дурес—Печиниян тудуунга күш-ажылдын өөрүшкүзелдин бир-ле дугаарында билген. Орун партияга кирип алган. Сут күжү биле ажайдары Селита деп электри станциязынын тудуунга Дервиш Мехмети эн эки пороходчик апарган, шаандаларын ап, Улустун хуралынын депутадына сонгуктан. Ону күрсө чоруткан. Курсту доосканынын соонда Дервиш Мехмети тудуг шөлдүнү директорунга томуйлаан. Сталин хоорайнын нефть комбинатынын техниги Минелиа Сова, Патос хоорайнын нефть тывыжынын директору Мити Лапка, бүүдүрүге кооперациязынын даргазы Эванти Печини, Энвер Ходжа аттыг заводтун цех начальниги Халиль Крата болгаш Албаниянын анык ажилчы агыйнын чоргааралы болуп турар, республиканын өске-даа он-он муңнакчы кижилери Дервиш Мехмети шыкаш өскенер.

Партия болгаш профвилел организациялары удуртуп ажайдарга депшигирген чуртун эки кижилерине боттарынын тускай болгаш политиктиг билин бедирерине, удуртулганын методтарын шийгээ-

дип алырынга болгаш үзүткел чок өзеринге дузалап турар.

Тайбың болгаш социализмниң үндөсүнн тургузары дээш улус массаларын чүткүлдүг демиселин ажилчы чоннарнын кажан-даа турбаан күш-ажылчы көдүрүшкүнү күш-ажыл партиязынын удуртулганы биле улустун чедип алган чедикшигнери литератураның болгаш ажилчы чоннарнын кажан-даа турбаан күш-ажылчы көдүрүшкүнү тургузарыне албани чогаалчыларын, композиторларын, артистерин сорук кирип турар.

Эрткен чылдын чогаалчылар Шевек Мусаран, Фатмир Гята, Димитр Шутерки, Зихни Сако, Коль Якова болгаш оон-даа өскелер боттарынын хосталганы болгаш хамаарышпас чоруну дээш, тайбың болгаш демократия дээш албани улустун маадырдыг демиселинин дугайында, Совет Эвилелиниң болгаш улус демократиязынын чурттарынын акы-дүмө дузаламчызы-биле социализмниң үндөсүнн тургузуп турар чаа кижилериниң өзүлдөсүн дугайында, америк-англи империалистерге удур демиселге хосталга айнакшылыг улустарнын чарылбас найралынын дугайында чаа чогаалдарын бижээнер.

Албаниянын Күш-ажыл Партиязынын Төп комитети интеллигенциянын идея-политиктиг кижизидилгезиниң талазы-биле улуг ажилды чорудуп, марксизм-ленинчи билигилерни шингээдип алыр талазы-биле анаа дузалап турар. Интеллигенциянын ортузунга пропаганданың утка-шыаарынын болгаш хевирлериниң дугайында Төп комитеттин доктаалын күсөтпешаан, чер-черин партия организациялары марксизм-ленинизм талазы-биле эртем болгаш политиктиг конференцияларын, семинарларын, лекцияларын болгаш консультацияларын клубтарга чорудуп, тускай политиктиг өөредилгени болгаш бөлгүмнерге кичээлдерин организациястап турар.

Партияны Тирана хоорай комитети найсалалдыг ортумак школа-лар башкыларына эрткен чылдын диалектиктиг болгаш төөгү материализмниң талазы-биле элээн бөлүк лекцияларын номчан. Юристер болгаш инженер техниктиг ажайдары болгаш инженер институту дуң ажилдакчылары-биле база педагогика институтунун башкылары биле марксизм-ленинчи теориянын тус-тус айтырылганынын талазы-биле теоретиктиг конференцияларын чоруткулаан.

Литература болгаш уран-чүүл ажилдакчылары «Совет литература тайбынын албанында», «Большевик партия музыка культуразынын хөгжүлдизиниң дугайында», «Большевик партия театр репертуарынын (шинзиниң) дугайында», «Совет кино уран-чүүлү» деп темаларыг конференцияларга идеякелгил киришкен.

Литератураны болгаш уран-чүүлдүн хөгжүлдизиниң амдыралчы айтырылганын партиянын принципалдыг туруштар-биле чугаалашкан чорук болза, шүгүмчүлөди калбартырынга, культуру фронтунда улуг четпестерин илередирине дузалаан. Литература болгаш уран-чүүл ажилдакчыларынын идеягил билин калбарган, буржуаз националистидеология-биле демиселге оларнын серемчиледи бедээн.

Партия кежигүнү болгаш партия кежигүнү эвес интеллигентилер «ВКП(б) төөгүзүнүң доңу курзун», «Албанияга революстуг шимчээшкениң төөгүзүн», Маркстың, Энгельстин, Ленинниң болгаш Сталинниң чогаалдарын өөренип турар. Ол болза нийтдел хөгжүлдизиниң хоойлуларын билигилери-биле, социализм тургузарынын болгаш культуру революциянын чорударынын совет дуржугазы-биле улустун анык интеллигенциянын чепсеглеп турар, ол болза, тайбың болгаш социализм дээш чогаалдыкчы күш-ажылы оларны сорук кирип турар.

Н. БУЛАТОВ.

Совет Армиянын чуртту хостаанынын чеди чыл болганынга

БУДАПЕШТ. Совет Армиянын Венгрияны хостаанынын чеди чыл оюн—апрель 4-тү венгр улус улуг көдүрүшкүн-биле демделгээр дээш белеткенип турар. Улетпүрүнүң болгаш көдээ ажил-агыйнын ажилчилери чуртту хосталганынын чеди чыл оюнга алдар кылдыр социалистич чарышты калбартып чоруткан. Бүүдүрүгелериниң, бригадаларын болгаш цехтерин тус-тус социалистич хүлээлелериниң күсөлдөдөрүн дугайында медээлер

кээп турар. Диошдерскиниң «Маваг» деп машина тудуг заводунун коллектив кварталдын бүүдүрүге планын ажыр күсөткен болгаш пландан ажыр 7 миллион форинтин (акша) бээр деп хүлээнген. Айканың шахтерлары бирги кварталдын планын хуусаа бетинде күсөлдөп, пландан ажыр ам-даа 3 муң тонна хөмүр-дашты казар деп шийтпирлээнер. Чуртта улуг коллектив болур Сегедскиниң пөс-таавы комбинаты күш-ажылдын совет метод-

тарын неперетпешаан, пландан ажыр 26,5 муң ажыг килограмм пөстү кылып үндүргөн болгаш продукциянын шынарын экижиткен. Бүгү улустун байырлагынга алдар кылдыр чуртту тараачыларны чаксы тарылганы дүрген болгаш бедик шынарлыг эртерер дээш, мурнакчы совет агротехниканы неперетпир дээш, күрүнге көдээ ажил-агый дузаалгаларын чедикшигнин эртерер дээш чаржып турарлар. (СЭТА).

Кореяда болушкуннар

Кореянын Улустун армиязынын Кол командьлалынын дыңнады

ПХЕНЬЯН. Кореянын Улус-Демократтыг Республиказынын Улустун армиязынын Кол Командьлалынын март 29-та медээлээни болза, Кореянын Улустун армиязынын катыжышыкчылары кыдат улустун эки турачы кезектериниң сырын деткимче-биле дайзынын дириг күжүнге болгаш техниказынга чидиргилерни таварыштырып турар. Март 29-та болгаш 30-де чөөн фронтуга дайзын танктарнын деткимче-биле элээн каш атакаларын бистин шериглеривистин туружуче чорударын ораддашкан. Ынчалза-даа, улуг чидиргилерлиг ойтур шаптырган.

Фронтунуң өске кезектеринге онза өскерлишкенин болза. Март 30-де тыл районнарына халдаашкынарга кирип турган дайзынын самолеттарындан сес самолетту зениттиг артиллерия кезээ андара аткан. (СЭТА).

Америк ужар-чүүл Пхеньяны бомбалаарын үргүлчүлөп турар

ПХЕНЬЯН. Март 28-те хүндүс америк самолеттар Пхеньянын мурнуу-барынын районнарын пулемет-биле боолаан болгаш бомбалаан. Халдаашкынын түнелинде

тайбың чурттакчыларын ортузунда өдүрткенер болгаш балыгланганнар бар болган. Элээн каш чуртталга бакыныры үрелген. (СЭТА).

Кыдат комиссия Кореяда барган

ПХЕНЬЯН. Бактериологтук чепсекти америк агресорларнын ажыглаан фактыларын иштеп-хынаарынын талазы-биле 43 кижии кежигүнүг Кыдат Комиссия Кореянын Улус-Демократтыг Республиказында

челе берген. Бөдүктү Кыдат Улус Республиканын кадык-камгалад министр Ли Дэ-чюань баштап чоруптур. (СЭТА).

Кореяда туттурган америк разведчиктиң өчүктери

ПЕКИН. Синьхуа агентилелиниң корреспондентизиниң корей фронтундан дыңнадып турары болза:

Бактериологтук чепсектиң кайы-хире түнелиг болуп турарынын дугайында информациялар чыырылган американарнын бистин тыл-лывысче октааны туттурган разведчиктерин бирээзиниң дугайында медээлер ам билдингир аларган. Сонгу Кореяда кандыг аарылган непертешин, халдаашкы курттар октаатынган районнарда сээктер, кара-быттар болгаш өске-даа курттар хөй бе дээрзин, чоңун ортузунда өлүм-чидим кандыгыл база халдаашкы аарылгала удур кандыг ажайдар чорудуп турары дээрзин тодаргайлаар соруганы үстүнде разведчиктерин мурнунга салган турган.

Ван Цзи деп фамилиялыг туттурган америк разведчик болза. «коммунизм-биле демиселди болгаш Россияга удуранышыкынын» чан-

кайшыч лиганынын кежигүнү болуп турган. Ол разведчик онаалганы күсөлдери-биле Ван Цзи-ца деп меге ат бодап алгаш. База кыдат улустун эки-турачыларынын хевин кедип алгаш келген. Оон шинелини хөвөнгил хевиниң иштики до-дарларында «УС» деп латин үжүктер бижип каан болган. Солагай талакы холунда крест чуруп каан. Ол разведчикти кыдат улустун эки-турачылары март 15-те Кымчхонга тудуп алганнар. Оон өчүүн өзугаар алырга, Ван Цзи март 14-те Сеулче үнүпкен. Бүгү разведчиктер бөлүүн самолет-биле чоруткан. Оларны меге эрттирилгелер, почтачы көге-бугалар, шеригтиң чер чураткы болгаш карабинер-биле хандырган болган. Неделга дургузунда америк разведканың штабынче информацияларын дамчыдып бээр деп ду-жаалды оларга берген турган. (СЭТА).

Египетте байдал

ПАРИЖ. Франс Пресс агентилелиниң Каирде корреспондентизиниң дыңнадып турарын өзугаар алырга, март 26-да болган хуралга ВАФД партия мооң ааанда шийтирини үндүргөн: 1) парламент сонгудаларына кирип; 2) дайын байдалына халдаашкыны күлөп чыгышкын кылырын ораддашкан. Хаан болза, де Отклоктү хүлээп алырындан ойдаланган. Колонийи өзү-чурумга удур тунис улустун демисели-биле француз улустун акы-дүмүлүшкү сеткил катыжышыкчынын илередиң турар бүгү-нитиниң күш-ажыл конфедерациянын конфедеральдыг бюрозунун дыңнадын март 28-те «Юманите» солун парлаан. (СЭТА).

Тунисте байдал

ПАРИЖ. «Юманите» солунунун медээлеп турарын өзугаар алырга, чуртту дайын—байдалыча кирип, кадык-шыныгы хемчеглерни ап тур-са-даа, Тунисте ажилчы чоңу бүгү-нитиге ажил соксалдышыкчыны үргүлчүлөп турар.

Тунисте бүгү хоорайларында, оон иштинде найсалалы боду, а ол ышкаш Сфакс, Гафс болгаш Габес хоорайларда яныз-бүрү садыглаашкыны хораан.

Тунисте Франциянын кол резиденци де Отклок француз эрге-чагыргаларнын тудуп-хоругдааны болгаш шөлээни министрлерни солугурун (СЭТА).

саналдаары-биле болгаш француз чазактын саналдааны «реформалар программаны» илеткээр-биле тунисте ажаанын хүлээп алышыкын кылырын ораддашкан. Хаан болза, де Отклоктү хүлээп алырындан ойдаланган.

Колонийи өзү-чурумга удур тунис улустун демисели-биле француз улустун акы-дүмүлүшкү сеткил катыжышыкчынын илередиң турар бүгү-нитиниң күш-ажыл конфедерациянын конфедеральдыг бюрозунун дыңнадын март 28-те «Юманите» солун парлаан. (СЭТА).

Индонезияда аш эгелээн

ДЖАКАРДА. Парлапанын медээлеп турары болза Индонезиянын чурттакчылары аштап турар. Ява, Мадур болгаш өске-даа ортулуктарда чөм чок болганы-биле аштаашкын эгелээн, ол ышкаш байдал Ломбок, Флорес ортулуктарда база туруп турар. Ломбок Суроса ортулукта социал хандырылга бюрозунун удуртуктузунун чоокта чаа корреспондентилерге чугаалааны болза, «аштап турар 1300 кижилерге доп-досан дуза чедирери чугула» болуп турар.

Ангара агентилелиниң медээзин (СЭТА).

өзугаар алырга болза, Яванын чурттакчылыг 50 пунктуларынын чурттакчылары аштаашкындан кагыч-тап турар.

Индонезиянын чурттакчыларынын амдыралынын денелиниң куду чоруу аш-чөм өртээниң доктаамал улгадышыкчындан улам баксырап турар. Дайын үзенде турганынга денээрге ристид өртээ 10 катап улгаткан, ажилчы чоннарнын алыр ажил төлөвирин ол-ла турган теннелинде барык хевээр туруп турар.

(СЭТА).

Чангыс аай, демократтыг болгаш тайбынга Ынакшылдыг Германия дээш!

БЕРЛИН. АДН агентилелиниң Гамбургтан дыңнадылганы өзугаар алырга депутаттарын Гамбург хоорай хуралынын коммунистич фракция болза, дайын сорулгаларына черектиг «ниги херээ» деп адаар керээни чарар дугайында барыш күрүнелер-биле Аденауэрниң чажыг чугаалажышыкчынын соксалдыр деп негелде үндүргөн. Ниги герман сонгудда хоойлуун ажилдап кылдыр, ниги-герман сонгудда комиссиялыч Барын Германиянын төлөөлекчилерин доп-досан томуйлаан, ниги герман сонгуддалары чорутканынын түнелинде Германияны катап катыштырар дугайында база тайбын керээзин дүрген чарар дугайында чугаалажышыкчынын Германиянын Демократтыг Республиказынын чазак-биле эгелээр бонн чазактан негээр Германиянын коммунистич партиязынын фракциясы саналдаан. (СЭТА).

Финляндияда ат салышыкчыны

ХЕЛЬСИНКИ. Финляндиянын тайбын талаккычыларынын үшкү национал конгрессиң ажытынарын таварыштыр «Финляндияда тайбын талаккычыларынын» организациязынын секретари Кристин Порккал дээд медээлээни болза, беш улуг күрүнелерин аразынга Тайбынын Пактызын чарар дугайында Тайбынын Бүгү-делегей Чөвүлелини Кийгырынын ааандагы амыгы чеди Финляндияда 700 муң ат салышыкчыны чыгдылган. (СЭТА).

Японияны америк колонияже хуулдуруп турарынга япон улус удурланып турар

ТОКИО. «Исацу сюпан родо» деп профвилел солуну Япониянын бүүдүрүгени профвилелдериниң конгрессиниң медегилени парлаан. Чуртту америк шериглериниң эжелеп чагыгарын тодаргай эвес узун хуусаада быжылдап турар «административтиг дугуржулга» удурланышыкчыны ол медегиледе илередиң турар.

Медегиледе чугаалап турары болза: «Административтиг дугуржулга» болза, Японияны АКШ-тан долзуу-биле хамаарылгалыг чурт кылырынче улганга дугуржулга болур. Япон конституцияны болгаш улустарнын эргелерин долзуу-биле үрөп, ол дугуржулганы нациядан чажыды-биле чарган. Ол дугуржулга мырнаны боттук эвес. Чангыс талаалыг тайбың керээзин, айыл чок чоруктуң на-тызын, дорамчалдыг административтиг дугуржулганы күш чок болдуруп дээш, национал өскерликтериниң либералдыг чазакан дүжүр болгаш эжелеп чагырышыкчынын корум-чурумун узуткаар дээш демиселивисти бис улам шийтпирлиг үргүлчүлээр бис.»

Парлапанын дыңнадып турарын өзугаар алырга, март 25-те япон парламентиңде оппозитив партиялар болза, чазак «административтиг дугуржулган» парламентиңге бадыла-дырыдан япон чазак туруштуу-биле ойталап турары моон мурнунда-ла билдингир болгай.

Бо талазы-биле япон чазакты Риджуиниң штабы долзуу-биле деткип турар деп чүве билдингир аларган. (СЭТА).

Бирманын чазанын меделели

ДЕЛИ. Индиянын информастыг бюрозунун дамчыдып турарын өзугаар алырга, Бирманын чөөн кызыгаарында турар гоминдакчы шериглерге удур калбак хемчээдиг дайын операцияларын чоруткулаан деп бирма чазак дыңнаткан. Ол ышкаш бирма-таиланд кызыгаарынын мурнуу талазынде 50 хире миль черде турар пунктуда гоминдакчы шериглер боттарынын штаб-квартиразын тургузуп алганын чазак дыңнаткан. (СЭТА).

Харысалгалыг редакторнун оралакчысы Д. О. БЕГЗИ.